

Devlet demiryollarına muharrrik ve müteharrrik edevat mübayaası için gelecek senelere geçici teahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında feribot tesisi ve işletilmesi hakkında kanun lâiyhası ve Nafia ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/188)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/3311

22 - VI - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet Demiryolları muharrrik ve müteharrrik edevat mübayaası için gelecek senelere geçici teahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında feribot tesisi ve işletilmesi hakkında Münakalât vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 15 - VI - 1939 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâiyhası

İngiltere ile yapılan kredi Anlaşmasma müsteniden İngiltereden siparişi yapılacak muhtelif işlerin vekâletler arasında sureti tevziine dair olub Başvekâlet Yüksek Makamından 26 eylül 1938 tarih ve 6/4010 sayılı tezkere ile vekâletimize irsal buyrulan 16 - IX - 1938 tarih ve 9610 sayılı İcra Vekilleri Heyeti kararı hükümlerine tevfiakan 10 milyon sterlinlik kredinin feribot inşaatı ve edevatı muharrrike ve müteharrrike mübayaasına tefrik edilen 1,5 milyon sterlin mukabili paranın bir kısmile feribot servisi için Sirkeci ve Haydarpaşada tesisi icab eden yanaşma yataklarını ve Haydarpaşada vücade getirilmesi lâzım gelen dalgakıran gibi inşaat ve ameliyatı yaptırmak ve yine bu servis için iki feribot (vapur) mübayaa eylemek ve mütebakisile de muharrrik ve müteharrrik edevat satın almak istenilmişse de feribot servisinin yukarıda arzedilen inşaat kısmı için 2 milyon ve istimlâk ve masarifi umumiyesi için de 500 000 lira ki, ceman 2 500 000 liraya ihtiyaç vardır.

- 1 - Feribot servisinin inşaat kısmı
- 2 - Şimdilik alınacak iki feribot
- 3 - Muharrrik ve müteharrrik edevat

için ayrı ayrı mukaveleler yapmak, gerek mahiyetleri ve gerek ikmal ve tesellüm müddetleri itibarile lüzumlu görülmektedir.

Halbuki kredi itilâfnamesinin 3 ncü kısmının 7 nci maddesinin ilk fıkrasında (her hangi bir mukavele dolayisile müteahhid krallık haricindeki iş veya hizmet için yapılacak tediyeleri karşılamak üzere bonolar garantisi departmandan talep edilecek olursa bu garanti, hiç bir zaman, mukaveleye dahil olub garanti ile alâkadar emtia bedelinin % 33 1/3 ünü tecavüz etmiyeceği) yazılı olduğundan:

A) Birinci mukavele ile yaptırılması düşünülen feribot inşaatı meyanında departmanı alâkadar eden yalnız 300 000 liralık kadar bir demir malzemesi bulunduğuna göre 2 milyon iki yüz bin lira kadar tahmin edilen mütebaki asıl inşaat ve masarifi umumiyesine mukabil yukarıda yazılı 300 000 liranın sülüsü olarak ancak 100 000 lira kadar garanti temin olunabileceği anlaşılmakta ve bunun ise

maksadı temin etmeyeceği aşıkâr bulunmaktadır.

B) İnşaatın hitamından sonra getirilmesi icab eden ve binaenaleyh ayrı bir mukavele ile sipariş edilmesi muvafık görülen ve bedelleri yekûnu 1,5 milyon türk lirası tahmin edilen iki feribotun da; feribot servisinin inşaatla birlikte yalnız bir mukaveleye raptedilmesi halinde dahi yekûnu 4 000 000 lira tutacak olan bu mukavenamenin departmanı alâkadar edecek kısmı balâda maruz 300 000 liralık demir malzeme ile 1,5 milyon liralık iki vapurun bedelleri yekûnu olan 1 800 000 liradan ibaret olacağı cihetle bunlara mukabil ancak sülüsünü teşkil eden 600 000 liralık bir garanti elde edilebilecektir ki bu mikdar para dahi feribot servisinin inşaat, istimlâk ve masarifi umumiyesi için lâzım olan mebalığın çok dâvunda kalmaktadır. Bu hal karşısında feribot inşaatı ve edevatı muharrike ve müteharrike mübayaasına tahsis edilen 1,5 milyon sterlin mukabili paranın heyeti umumiyesinin bir kısmını İngiltereden iki tane feribot ile feribot servisi inşaatına dahil demir malzemenin mübayaası edilmesi ve mütebaki kısmını da yine İngiltereden muharrik ve müteharrik edevat satın alınması ve feribot servisinin inşaat kısmını istimlâk ve masarifi umumiyesi için lâzım olan 2 milyon 500 bin lirasının 3628 numaralı kanunun beşinci maddesile çıkarılacak bonolar haslından temini düşünülmüş ve o yolda kanun projesi tanzim edilmiş ve İngiltereden mübayaası olunacak feribotlarla bu servise aid malzemenin gümrük resminden muafiyeti lüzumlu görülmüş ve esasen buharlı gemiler lehine mevud olan hükümlerin, müddetle, mukayyed olmaksızın bu vesait hakkında da tatbik edilmesi için mezkûr kanun projesine ayrıca bir madde ilâvesi zarurî görülmüştür.

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Nafia encümeni

Esas No. 1/188

Karar No. 11

24 - VI - 1939

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları muharrik ve müteharrik edevat mübayaası için gelecek senelere geçici taahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında feribot tesis ve işletilmesi hakkında Münakalât vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 22 Haziran 1939 tarih ve 6/3311 sayılı tezkeresiyle encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Münakalât vekili Ali Çetinkaya hazır olduğu halde tedkik ve müzakere edildi:

Rumeli ve Anadolu'da işleyen demiryollarından birinden diğerine geçecek yolu ve eşyanın teahhüre uğramadan ve aktarma edilmeden geçirilmesinde, kendi memleketimizin işleri noktai nazarından, haiz olduğu ehemmiyet, Rumeli cihetindeki hatların da ahiren satın alınmasıyla daha ziyade artmış bulunmakta idi.

Muahharan Bağdad hattının ikmalî Avrupa katarlarının Anadolu'ya ve Anadolu'dan gelecek katarların Rumeliye aktarmasız geçirilmesi lüzumunu bir kat daha arttırmış ve Avrupaya

yaş sebze ve meyve nakli gibi ticarî esbab ve dünya nakliyatının süratlenmesi ve bilhassa tayyare seferlerinin ve otomobil ve otobüslerin rekabeti bu irtibatı katği ve mübrem bir zaruret haline koymuştur. İşte bu esbaba binaen tanzim edilmiş olan kanun lâyihası isminin de ifadesi veçhile Devlet demiryollarına mevaddı muharrike ve müteharrike ve feribot ve buna muktazi malzeme alât ve edevat mübayaasıyla feribotların Sirkeci ve Haydarpaşaya emniyetle yanaşması ve bu iskelelerde her mevsimde ve her havada barmabilmesine muktazi dalgakıran ve rıhtım gibi inşaat yapılması hususlarını ihtiva etmektedir.

Devlet demiryollarına muktazi mevaddı muharrike ve müteharrike ve feribot mübayaasına ve malzeme alât ve edevatının alınmasına muktazi mebalığ İngiltereden temin olunan krediden sarfolunacaktır. Ancak feribotlar için memleketimizde yapılacak inşaat için iktiza eden paranın tedariki kalıyor ki bu da çıkarılacak

iki buçuk milyonluk bonolar hasırlatıle karşılanmaktadır. Bonolar Devlet demiryolları işletmesi varidatından ayrılacak mebalığ ile tesviye olunacaktır.

3339 numaralı kanunun 1340 malî yılı sonuna kadar gelecek vapurların gümrükten istisnasını âmir olup feribotların ise bu zamana kadar gelmesi mümkün olamayacağı cihetle feribotlarla malzemelerinin gümrükten istisnası için altıncı maddenin konulmuş olması muvafık bulunmuştur.

Kanun lâyihası aynen kabul olunarak hava-

lesi veçhile Bütçe encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Nafia En. Rs.	M. M.	Kâtib
Erzincan	Eskişehir	Manisa
A. Samih İtler		Osman
Afyon K.	Ankara	Çoruh
M. Gönenç	A. Baygın	A. Rıza Erem
Elâzığ	Eskişehir	İsparta
F. Z. Çiyiltepe	O. Işın	H. Özdamar
Kütahya	Malatya	Niğde
S. Ertem	M. Ş. Özpazarbaşı	H. Mengi
Tokad	Urfa	Yozgad
A. Naci Demirel	Ş. Uluğ	V. İzbudak

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 78
Esas No. 1/188

3 - VII - 1939

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları muharrik ve müteharrik edevatı mübayaası için gelecek senelere geçisi taahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında feribot tesis ve işletilmesi hakkında olub Başvekâletin 22 - VI - 1939 tarih ve 6/3311 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Nafia encümeni mazbatasile birlikte Encümenimize havale edilmiş olmakla Münakalât vekâleti müsteşarı ve Maliye vekâleti namına mezkûr vekâlet müsteşarı hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu :

Lâyiha ; memleketin Anadolu ve Rumeli kıtalarını ve aynı zamanda Asya ve Avrupayı birleştiren boğazdan yapılacak her türlü münakalâtı teshil ve bu meyanda memleketimizden geçmekte olan Semplon ekspresinin inkıtasız bir surette devamını temin etmek üzere Haydarpaşa ile Sirkeci arasında feribot işletilmesi ve buna muktazi tesisat vücade getirilmesi ve Devlet demiryolları için ilâveten mübayaası icab eden muharrik ve müteharrik alât ve edevatın temini için gelecek yıllara geçici taahhüdlere girişilmesi ve bu taahhüdlere karşılığının da kısmen 3525 sayılı kanunla tasdik edilen anlaşma ile elde edilecek paralardan ve kısmen de 3628 sayılı kanunun 5 nci maddesi mucibince çıkarılacak bonolar hasırlı ile

karşılanmasını istihdaf eylemektedir. Feribot ihtiyacı bilhassa Demiryolları inşa ve işletmesine başlandığı tarihten itibaren memleketin ihmal edilemeyecek işleri arasında bulunmak ve ehemmiyeti günden güne artmış ve memlekete temin edeceği iktisadî menafii yanında amortisman ve işletme masraflarını karşılayacak varidat temini de mümkün bulunmuş olduğundan Devlet demiryolları idaresince işletilecek olan bu vesait bedelinin önümüzdeki on yıl içinde Devlet demiryolları bütçesinden tesviyesi mümkün görülmüş ve lâyihanın bu işe aid kısmı bu esas dairesinde hazırlanmıştır.

Devlet demiryollarına muktazi muharrik ve müteharrik alât ve edevata gelince : Devlet demiryolları idaresi, hattın uzaması ve işlerinin artması nisbetinde gerek şirketlerden alınan ve gerek Devletçe inşa ve işletmeğe devredilen hatların noksanlarını ve diğer icab eden tesisatını ikmal etmek de ve bunlarla lüzumu olan muharrik ve müteharrik alât ve edevatını adi bütçesine konulan ve fevkalâde kanunlarla verilen tahsisatlarla Devlet demiryolları varidatından karşılayabilmekte ise de Karabük demir fabrikalarının faaliyetine geçmesi ve bunun için muktazi demir cevherinin Divrikten celbedilmekte bulunması de-

miryolları işletmesinde yeni ve fevkalâde bir hizmet ihdas eylemiş ve fabrikanın inkıtasız ve arızasız çalışabilmesi için başkaca ve derhal muharrik ve müteharrik alât ve edevat mübayaasını zarurî kılmış olduğundan ve bu paranın da yukarıda arzedilen sebeblere binaen Devlet demiryolları bütçesinden temini mümkün olamayacağından dolayı bu husus için sarfına ihtiyaç görülen ve 3525 sayılı kanunla açılan krediden temin edilebilecek olan 8 650 000 liralık malzeme bedelinin ne suretle karşılanacağı üzerinde durulmuştur.

Maliye vekâletince bu paranın umumî muvazeneden kredi mukavelesindeki esaslar dairesinde Hazinece karşılanması mümkün olabileceği ifade edilmiş ve bu da muvafık görülmüş olduğundan lâyihanın buna aid olan maddeleri arzedilen esaslar dahilinde yeniden yazılmış ve müteakib mad-

deler de muvafık görülmüştür.

Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reislîğe sunuldu.

Reis İsparta <i>Mükerrem Ünsal</i>	Reis V. Keyseri <i>F. Baysal</i>	M. M. Trabzon <i>Sırrı Day</i>
Kâtib İstanbul <i>F. Öymen</i>	Çanakkale <i>R. Bulayırılı</i>	Elâziğ <i>M. F. Altay</i>
Gümüşane <i>D. Sakarya</i>	İstanbul <i>G. Bahtiyar Göker</i>	Kastamonu <i>T. Coşkun</i>
Kırklareli <i>Ş. Ödül</i>	Kütahya <i>A. Tiridoğlu</i>	Malatya <i>M. Öker</i>
Mardin <i>R. Erten</i>	Muş <i>Ş. Ataman</i>	Ordu <i>H. Yalman</i>
Maraş <i>M. Bozdoğan</i>		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet demiryollarına muharrik ve müteharrik edevat mübayaası için gelecek senelere geçici taahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında feribot tesisi ve işletilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 3525 sayılı kanunla tasdik edilen anlaşma ile temin edilecek krediden feribot inşaatı ile muharrik ve müteharrik edevat mübayaasına tahsis edilen miktar ile 2 nci madde mucibince temin olunacak meblâğ mecmuunu geçmemek üzere, Devlet demiryollarına muktazi muharrik ve müteharrik alât, edevat ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında işletilecek feribotlarla bunlara aid teçhizat ve her türlü malzeme satın alınması, feribot yanaşma yatakları, dalgakıran, mebanî ve sair tesisat, inşaat, amelîyat, istimlak ve bunlara müteferri sair levazım ve hizmetler için gelecek yıllara geçici taahhüdlere girişmiye Mûnakaalât vekili mezundur.

MADDE 2 — Birinci madde mucibince girişilecek taahhüdatın 2 500 000 lirası 3628 numaralı kanunun beşinci maddesi mucibince çıkarılacak bonolar hasıldan temin olunur.

Bu para Devlet demiryolları işletme umum müdürlüğü bütçelerinde açılacak hususî bir fasla irad ve tahsisat olarak kayid ve sarfolunur. Senesi içinde sarfedilmeyen mebalîğ müteakib senelere devir ve aynı işe sarfolunur.

MADDE 3 — 2 nci madde mucibince çıkarılacak bonolardan her sene itfa edilecek miktar ile faizleri Devlet demiryolları işletme umum müdürlüğü bütçelerine konulacak tahsisattan ödenir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet demiryollarına muharrik ve müteharrik edevat mübayaası için gelecek yıllara geçici taahhüde girişilmesi ve Haydarpaşa - Sirkeci arasında Feribot tesisi ve işletilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Haydarpaşa ile Sirkeci arasında işletilecek feribotlarla bunlara aid teçhizat ve her türlü malzeme satın alınması, feribot yanaşma yatakları, dalgakıran, mebanî ve sair tesisat, inşaat, amelîyat, istimlak ve bunlara müteferri sair levazım ve hizmetler için 4 300 000 liraya kadar gelecek yıllara geçici taahhüdlere girişmeğe Mûnakaalât vekili mezundur.

Bu taahhüdatın 1 800 000 lirası 3525 sayılı kanunla tasdik edilen Anlaşma mucibince açılan krediden, 2 500 000 lirası da 3628 sayılı kanunun beşinci maddesi mucibince çıkarılacak bonolar hasıldan temin olunur.

Bu paralar Devlet demiryolları ve limanlar işletme umum müdürlüğü bütçelerinde açılacak hususî bir fasla irad ve tahsisat olarak kayid ve sarfolunur. Senesi içinde sarfedilmeyen mebalîğ aynı işe sarfedilmek üzere müteakib senelere devredilir. Bu suretle sarfedilecek mebalîğ 1939 senesinden itibaren on sene içinde itfası şartile senelik itfa miktarları ve faizleri Devlet demiryolları bütçelerine konacak tahsisattan ödenir.

MADDE 2 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğüne muktazi muharrik ve müteharrik alât ve edevat mübayaası için 8 650 000 liraya kadar gelecek yıllara geçici taahhüdlere girişmeğe Mûnakaalât vekili mezundur.

Bu taahhüdatın karşılığı 3525 sayılı kanunla tasdik edilen anlaşma mucibince açılan krediden temin olunur. ve bu paralar Devlet demiryolları bütçelerinde açılacak hususî fasillara irad ve tahsisat kaydolunur.

Bu suretle sarfedilecek mebalîğ 1939 senesinden itibaren on sene içinde itfası şartile senelik itfa miktarları ve faizleri umumî muvazeneğe konacak tahsisattan ödenir.

MADDE 4 — Feribotların idare ve işletmesi Devlet demiryolları işletme umum müdürlüğünce ifa olunur.

MADDE 5 — Feribotlarla yapılacak her nevi yolcu eşya ve hayvan nakliyatına aid tarifeler Devlet demiryolları işletme umum müdürlüğünce tanzim ve münakalât vekâletince tasdik edilerek meriyet mevkiine girer.

MADDE 6 — 3339 numaralı kanun ile harıçten satın alınan buharlı ve motörlü gemilerle bunların levazımına aid olmak üzere kabul edilmiş olan muafiyetler birinci maddede yazılı feribotlarla bunlara aid malzeme hakkında da bir defaya mahsus olmak üzere müddetle mukayyed olmaksızın tatbik olunur.

MADDE 7 — Birinci madde ile işletilecek mahalli tayin olunan feribotların fevkalâde hallerde boğazlar arasındaki sahada lüzum görülecek nakliyatta kullanılmasına İcra Vekilleri Heyeti kararile müsaade olunabilir.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 9 — Bu kanunun icrasına Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

15 - VI - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>Dr. R. Saydam</i>		<i>N. Tınaz</i>
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>H. Çakır</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V. ve Ad. V. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>M. Erkmek</i>
Mü. V.		Ti. V.
<i>A. Çetinkaya</i>		<i>C. Erçin</i>

MADDE 3 — Dördüncü madde aynen

MADDE 4 — Beşinci madde aynen

MADDE 5 — Altıncı madde aynen

MADDE 6 — Yedinci madde aynen

MADDE 7 — Sekizinci madde aynen

MADDE 8 — Dokuzuncu madde aynen